

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1919.

Första kammaren.

Nr 6.

Onsdagen den 24 september.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Nilson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 18, angående vissa ändrings- och tilläggsarbeten vid Västgöta kaserneetablissemang.

Justerades protokollen för den 27 nästlidne augusti och den 1 innevarande månad.

Upplästes och lades till handlingarna en från justitiedepartementet inkommen avskrift av följande lydelse:

*Kungl. Maj:ts utslag på de besvär landstingsmännen A. H. Hedström i Gäddvik och J. Sundberg i Sävast anført över ett av Norrbottens läns landsting vid sammanträde den 19 juli 1919 förrättat val av ledamöter i riksdagens första kammare för landstingsområdet; över vilka besvär redaktören Andreas Johnsson och grosshandlaren *Algot Degerstedt* avgivit förklaring; givet i Regeringsrätten den 2 september 1919.*

Sedan Kungl. Maj:t den 20 juni förordnat om nya val i hela riket till riksdagens första kammare, företogs av landstinget vid ovan omnämnda sammanträde val av fem ledamöter i nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1921.

Vid valet avgävos 40 valsedlar, som samtliga godkändes. Av dessa buro 14 valsedlar partibeteckningen »Det Arbetande Folket», 14 valsedlar partibeteckningen »Moderata och Lantmannagruppen», 11 valsedlar partibeteckningen »De Frisinnade» och 1 valsedel partibeteckningen »Arbetarpartiet». Å de med partibeteckningen »Det Arbetande Folket» försedda valsedlarna upptogs ovan strecket två namn, nämligen såsom första namn bankkamreraren *Einar Kruse* i Malmberget och såsom andra namn redaktören *Carl Winberg* i Stockholm, vilka således erhöles plats inom gruppen i nu nämnd ordning. De med partibeteckningen »Moderata och Lantmannagruppen» för-

Första kammarens protokoll vid urtima riksdagen 1919. Nr 6. 1

sedda valsedlarna upptogo såsom första namn biskopen Olof Bergqvist i Luleå och såsom andra namn hemmansägaren Bernhard Rutqvist i Vittjärvi, i följd varav Bergqvist och Rutqvist tilldelades plats inom grupper i enahanda ordning. De 11 valsedlar, som avgivits av gruppen »De Frisinnade», upptogo alla såsom första namn professorn Paul Hellström i Luleå och såsom andra namn grosshandlaren D. Hansén i Gammelstad.

Vid fördelning av de fem platserna emellan de olika valmansgrupperna blev, enär grupperna »Det Arbetande Folket» samt »Moderata och Lantmannagrupper» var för sig erhållit det högsta jämförelsetalet 14, lottning verkställd, därvid första platsen förklarades tillkomma gruppen »Det Arbetande Folket» och dess första namn Kruse.

Den andra platsen tilldelades gruppen »Moderata och Lantmannagruppern» samt dess första namn Bergqvist.

Vid den tredje platsfördelningen erhöi gruppen »De frisinnade» plats på grund av sitt därnäst största jämförelsetal, vilken plats besattes med gruppens första namn Hellström.

Då även vid tilldelandet av den fjärde platsen grupperna »Det Arbetande Folket» samt »Moderata och Lantmannagruppern» innehade samma andra jämförelsetal 7, anställdes lottning, därvid den fjärde platsen förklarades tillkomma gruppen »Det Arbetande Folket» och dess andra namn Winberg.

Den femte platsen tilldelades härefter gruppen »Moderata och Lantmannagruppern» och dess andra namn Rutqvist; och hade således till ledamöter av riksdagens första kammare utsetts Kruse, Bergqvist, Hellström, Winberg och Rutqvist.

I besvären hava klagandena med bifogande av intyg, utvisande att Kruse blivit för år 1916 taxerad till bevilling för ett belopp av 2,930 kronor samt till inkomst- och förmögenhetsskatt för 2,500 kronor, anført: Då Kruse enligt nämnda intyg icke under tre år närmast före valet skattat till staten för minst 3,000 kronors årlig inkomst samt ej veterligen ägde fastighet, hade, jämlikt § 6 i lagen om val till riksdagen, Kruses namn å valsedlarna med partibeteckningen »Det Arbetande Folket» bort anses såsom obefintligt. Å sistnämnda valsedlar förekomme utom Kruses namn allenast ett namn, som avsåge själva riksdagsmannavalet, nämligen Winbergs. Sedan Kruses namn, såsom ske bort, förklarats obefintligt och Winberg blivit vald, hade gruppen i enlighet med § 8 i sistnämnda lag bort från vidare jämförelse uteslutas. Då därjämte gruppen »Moderata och Lantmannagruppern» genom tillsättande av andra och fjärde platserna fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarade antalet av de namn å gruppens valsedlar, vilka avsåge själva riksdagsmannavalet, hade även sistnämnda grupp bort uteslutas från vidare jämförelse. Sedan sålunda för jämförelse återstått grupperna »De Frisinnade» och »Arbetarepartiet» med respektive jämförelsetal $5\frac{1}{2}$ och 1, hade den förra gruppen bort såsom förfogande över största jämförelsetalet tilldelas femte platsen och Hansén, som stode såsom andra namn å den frisinnade

nade gruppens lika lydande valsedlar, förklaras vald. På grund härav yrkade klagandena, att Kruses namn måtte anses såsom obefintligt å valsedlarna samt Winberg, Bergqvist, Hellström Rutqvist och Hansén förklaras valda.

Det upplystes, att Kruse i skrivelse till Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län den 23 juli 1919 av sagt sig uppdraget att vara riksdagsman i första kammaren, att Kungl. Maj:ts befallningshavande i underdånig skrivelse sistberörda dag, under åberopande av föreskriften i § 28 mom. 2 riksdagsordningen, gjort anmälan om Kruses avsägelse, att kungl. Maj:t genom nådigt brev den 1 augusti 1919, på grund av stadgandet i mom. 2 av sistnämnda paragraf i riksdagsordningen, anbefallt Kungl. Maj:ts befallningshavande föranstalta, att riksdagsman i Kruses ställe bleve för länet i vederbörlig ordning utsedd, samt att Kungl. Maj:ts befallningshavande den 14 augusti 1919 verkställt ny röstsammanräkning, därvid redaktören Fredrik Ström i Stockholm, som upptagits såsom första namn under strecket å samtliga de med partibeteckningen »Det Arbetande Folket» försedda fjorton valsedlarna, förklarats i Kruses ställe vara vald till ledamot av riksdagens första kammare för tiden till den 1 januari 1921.

Kungl. Maj:t har låtit sig föredragas dessa besvär.

Enär Kruse, som ej visats äga fast egendom, under år 1916 taxerats för allenast tvåtusenniohundratrettio kronors inkomst samt han således icke under tre år näst före valet skattat till staten för minst tretusen kronor årlig inkomst, har han enligt stadgandet i § 9 riksdagsordningen vid valet icke varit valbar till ledamot av riksdagens första kammare, i följd varav jämlikt § 6 i lagen om val till riksdagen Kruses namn skall anses såsom obefintligt å de valsedlar, varå det upptagits. Då den med »Det Arbetande Folket» betecknade gruppens samtliga valsedlar alltså skola anses hava ovan strecket upptagit endast Winbergs namn, har densamma, på grund av stadgandet i § 8 lagen om val till riksdagen därom att, sedan en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet av de namn å gruppens valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet, gruppen skall från vidare jämförelse uteslutas, vid valet icke kunna erhålla mera än en plats. Vid sådant förhållande och med tillämpning av den i landstinget för besättande av den första riksdagsmannaplatsen verkställda lottningen tillkomma de fem platserna de särskilda grupperna och å deras valsedlar upptagna namn i följande ordning, nämligen den första platsen gruppen »Det Arbetande Folket» och dess första namn Winberg, den andra platsen gruppen »Moderata och Lantmannagruppen» och dess första namn Bergqvist, den tredje platsen gruppen »De Frisinnade» och dess första namn Hellström, den fjärde platsen gruppen »Moderata och Lantmannagruppen» och dess andra namn Rutqvist samt den femte platsen gruppen »De Frisinnade» och dess andra namn Hansén.

Kungl. Maj:t prövar fördenskull lagligt att, med upphävande

av den i landstinget hållna valförrättningen såvitt densamma överklagats, förklara Winberg, Bergqvist, Hellström, Rutqvist och Hansén vara i nu nämnd ordning valda till ledamöter för Norrbottens län i riksdagens första kammare för tiden intill den 1 januari 1921,

i följd varav den av Kungl. Maj:ts befallningshavande den 14 augusti 1919 verkställda, av Kruses avsägelse föranledda sammanräkningen för utseende av riksdagsman i Kruses ställe och det därvid gjorda förklarandet, att Ström valts till riksdagsman, till all kraft och verkan förfallit.

Detta länder vederbörande till efterrättelse.

(L. S.)

Hjalmar Nyman.

Rätt avskrivet, betygar

Ivar Brynolf.

t. f. kanslisekreterare.

Utslag på besvär av A. H. Hedström m. fl.

Herr vice t a l m a n n e n erhöll på begäran ordet och yttrade:

Jag hemställer, att kammaren måtte för sin del besluta, att tredje särskilda utskottet skall jämväl behandla Kungl. Maj:ts proposition nr 18 ävensom de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller i andra, i oskiljaktigt sammanhang därmed stående frågor.

Denna hemställan bifölls.

Jämlikt § 37 mom. 1 riksdagsordningen skulle andra kammaren inbjudas att förena sig med första kammaren i detta beslut.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 18 blev densamma på begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades andra särskilda utskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstidens begränsning ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbetare samt en i ämnet väckt motion; ävensom

tredje särskilda utskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Göteborgs lyceum för flickor att komma i åtnjutande av statsbidrag, oaktat visst villkor för erhållande av dylikt bidrag ej uppfyllts;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av de uti staten för akademien för de fria konsterna uppförda anslagsposterna till belysning, undervisningsmaterieell m. m. för år 1919; samt

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beymyndigande för Kungl. Maj:t att verkställa fastighetsbyte med danska staten i syfte att bereda lokaler för svenska beskickningen och svenska konsulatet i Köpenhamn m. m.

Ordet lämnades på begäran till herr vice talmannen, som uttrade:

*A. Linnérs
obehörighet
till utövande
av riksdags-
mannakall.*

Herr talman, mina herrar! Sedan det blivit satt i fråga, huruvida lantbrukaren Axel Linnér, som i kraft av riksdagsmannaval av Kronobergs läns landsting, förrättat den 19 juli 1919, blivit befullmäktigad att för tiden till den 1 januari 1920 vara ledamot av riksdagens första kammare, skulle vara behörig för riksdagsmannakallets utövande, har denna sak varit föremål för undersökning, därav framgått, enligt utdrag av taxeringslängden för inkomstbevilning och för inkomst- och förmögenhetsskatt inom Nottebäcks socken av Kronobergs län år 1916, att Linnér 1916 varit beskattad för en inkomst av endast 1,500 kronor och att han enligt taxeringslängden för fast egendom varit i besittning av fast egendom till ett värde av endast 28,000 kronor. Dessutom har genom skrivelse från landsfogden i Kronobergs län uppgivits, att bemålde Linnér på gjord förfrågan förklarar, att han intetdera av åren 1916 eller 1918 annorstädes än inom Nottebäcks socken varit taxerad till inkomst- och förmögenhetsskatt eller ägt fast egendom. Då nu § 9 riksdagsordningen föreskriver, att för valbarhet till första kammaren man skall för de tre sista åren varit taxerad till en årlig inkomst av minst 3,000 kronor eller ägt fastighet till taxeringsvärde, icke understigande 50,000 kronor, torde därav framgå, att Linnér är obehörig för riksdagsmannakallets utövande. Dessutom föreskriver riksdagsordningens § 32, att kammaren skall yttra sig angående riksdagsmans behörighet att utöva riksdagsmannakallet i ett fall sådant som detta, och enligt § 28 riksdagsordningen skall kammaren, i händelse den finner någon obehörig, därom göra anmälan till Konungen.

På grund av vad jag anfört hemställer jag, att kammaren måtte förklara ledamoten av denna kammare Axel Linnér obehörig till riksdagsmannakallets utövande, samt att kammaren därom gör anmälan hos Konungen.

Vad herr vice talmannen sålunda hemställt bifölls, varefter ett

uppsatt förslag till skrivelse i ämnet till Konungen upplästes och godkändes.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,18 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 25 september.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Upplästes ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 55, utvisande att nämnda kammare förenat sig med första kammaren i dess beslut, att tredje särskilda utskottet skulle behandla jämväl Kungl. Maj:ts proposition nr 18, angående vissa ändrings- och tilläggsarbeten vid Västgöta regementets kasernetablissemang, m. m.

Vid i sammanhang härmed skedd föredragning av berörda kungl. proposition, nr 18, blev densamma hänvisad till tredje särskilda utskottet.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra särskilda utskottets utlåtanden nr 1—3 och tredje särskilda utskottets utlåtanden nr 5—7.

Anmäldes och bordlades

första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbud tillsvidare i vissa fall av skatteköp; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inställande av skatteköp enligt kungörelsen den 4 februari 1811 jämte övriga författningar om användande av de till bruken och bergverken upplättna rekognitionsskogarna; samt

tredje särskilda utskottets utlåtande nr 8, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Herr vice talmannen erhöill på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta, att på morgondagens föredragningslista främst bland två gånger bordlagda ärenden sättes tredje särskilda utskottets utlåtande nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att verkställa fastigetsbyte med danska staten m. m.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,12 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 26 september.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr *Hansén* anmälde, att han denna dag inställt sig vid riksdagen.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första särskilda utskottets utlåtanden nr 4 och 5 samt tredje särskilda utskottets utlåtande nr 8.

Vid ånyo skedd föredragning av tredje särskilda utskottets utlåtande nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att verkställa fastighetsbyte med danska staten i syfte att bereda lokaler för svenska beskickningen och svenska konsulatet i Köpenhamn m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

På framställning av herr talmannen beslöts, att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till nästa sammanträde.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrift med därvid fogade läkarintyg:

Till talmannen i riksdagens första kammare.

Som jag på grund av sjukdom icke kunnat bevista riksdagens senaste sammanträden och sjukdomen icke synes vara av det lätt övergående slaget, så vågar jag härmed vördsammast anhålla att bliva befriad från uppdraget att vara ledamot av riksdagens första kammare.

Gimmene per Falkabo den 22 september 1919.

Carl Berglund.

Läkarintyg bifogas.

Bevittnas:

Elsa Johanson.

Albert Rabén.

Ledamoten av riksdagens första kammare herr *Carl Berglund*. Gimmene är för närvarande av sjukdom hindrad infinna sig vid riksdagssammanträden. Detta intygas härmed.

Tidaholm den 22 september 1919.

T. Edgren.

stadsläkare

På gjord proposition godkände kammaren det hinder, som herr Berglund åberopat till stöd för sin avsägelse av riksdagsmannaupdraget.

På sedermera av herr talmannen gjord framställning beslöt kammaren att till Konungen avlåta en skrivelse med anmälan om den gjorda avsägelsen samt den därigenom inom kammaren uppkomna ledigheten, varefter ett i sådant avseende uppsatt förslag till underdånig skrivelse upplästes och godkändes.

Herr vice t a l m a n n e n erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta, att på morgondagens föredragningslista måtte bland två gånger bordlagda ärenden omedelbart efter andra särskilda utskottets utlåtande nr 1 sättas tredje särskilda utskottets utlåtande nr 8, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Denna hemställan bifölls.

Anmäldes och godkändes tredje särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 9, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att verkställa

fastighetsbyte med danska staten i syfte att bereda lokaler för svenska beskickningen och svenska konsulatet i Köpenhamn m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,14 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.